

Förtida avhopp

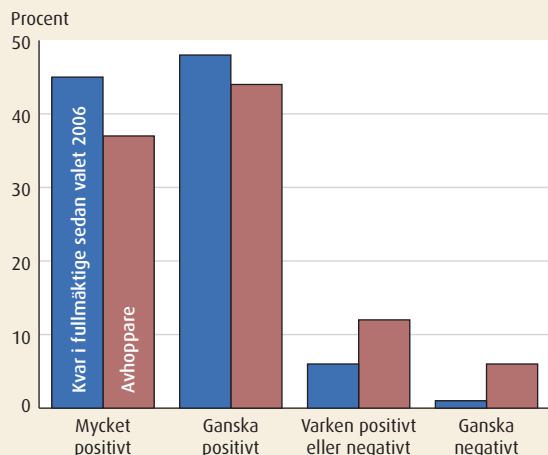

Foto bakgrund: Lena Bläsjö-Jansson

Var sjätte person som valdes in i kommunfullmäktige år 2002 hoppade av sitt uppdrag innan mandatperiodens slut. Särskilt vanligt var det bland unga. Men avhopparna är inte missnöjda med sin tid i fullmäktige.

Flertalet nöjda med tiden i fullmäktige

Hur tiden i fullmäktige upplevdes/upplevs bland dem som hoppat av respektive sitter kvar

Mer än 8 av 10 som hoppat av sitt uppdrag uppger ändå att de är ganska eller mycket nöjda med tiden där.

Hur mår den svenska demokratin? Sett över en längre tid har valdeltagandet sjunkit samtidigt som politikermisstron ökat. De politiska partierna tappar medlemmar och har problem med att rekrytera folk till förtroendeuppdrag. Dessutom är det vanligt att de som trots allt tar på sig uppdrag väljer att hoppa av i förtid. Av dem som valdes in i kommunfullmäktige år 2002 lämnade nästan var sjätte sitt uppdrag innan mandatperiodens slut. Och då avhopp är särskilt vanligt bland unga politiker är det inte konstigt att många tagit dessa avhopp som intäkt för att något är fel på det svenska politiska systemet.

DEN SVENSKA DEMOKRATIN är som i stort sett alla nutida demokratier partibaserad. Partierna ska fungera som en länk mellan medborgarna och de folkvalda beslutsfattarna. Det innefattar dels att fånga upp och väga

samman medborgarnas olika viljor och önskemål, dels att förklara och förankra beslut bland medborgarna. Ytterligare en viktig roll för partierna är att rekrytera och utbilda förtroendevalda till politiska poster. Vad gäller samtliga dessa funktioner kan man notera tecken på att partierna i dag har bekymmer.

Sedan början av 1990-talet har partiernas medlemskaror halverats. Samtidigt har partierna på olika sätt blivit mindre beroende av sina medlemmar. Väljarnas åsikter kan fångas via opinionsmätningar och fokusgrupper istället för att inhämtas från gräsrotterna och det politiska budskapet kan kommuniceras via televisionen och andra medier. Partierna behöver inte heller ha stora medlemskaror av ekonomiska skäl eftersom de till stor del finansieras med skattepengar. Intäkter från medlemsavgifter utgör numera en bråkdel av partiernas ekonomi.

Bortsett från att det kan påverka partiernas legitimitet tycks det alltså inte som om de minskade medlemstalen behöver innebära några akuta problem för dem. Men ett viktigt och reellt problem som uppstår av minskade medlemsskaror är att partierna får allt svårare att få tag på personer som är villiga att stå på valsedlar och ta på sig politiska förtroendeuppdrag. I det sammanhanget blir det naturligtvis extra bekymmersamt om de personer som trots allt ställer upp väljer att hoppa av sina uppdrag.

EN UNDERSÖKNING AV fullmäktig-ledamöter i Östergötland som nyligen genomförts av Centrum för kommunstrategiska studier (CKS) vid Linköpings universitet visar att drygt 80 procent av dem som hoppat av fullmäktige har en mycket eller ganska positiv syn på sin tid i kommunalpolitiken. Endast 6 procent uppger att de upplevde tiden ganska negativ och ingen att den upplevdes som mycket negativ. Skillnaden mellan avhopparna och de som sitter kvar är liten – avhopparna är helt enkelt inte särskilt missnöjda med tiden i fullmäktige.

När man studerar avhopp från politiken brukar man dela in dem efter om de sker av politiska eller privata skäl. Politiska skäl har med det politiska uppdraget att göra. Det innefattar även skäl som beror på rollen som förtroendevald i förhållande till media och allmänheten. Med privata skäl avses skäl som inte har med förtroendeuppdraget att göra. Det kan exempelvis vara hälsoskäl eller flyttning. Med utgångspunkten att studera hur den svenska demokratin fungerar är det bekymmersamt om avhopp huvudsakligen görs av politiska skäl.

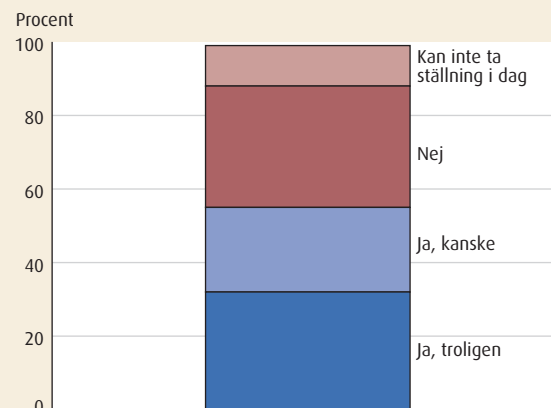
UNDERSÖKNINGEN AV kommunpolitiker i Östergötland visar att det framför allt är privata skäl som ligger bakom avhopp. Av dem som lämnat fullmäktige uppger 62 procent det. Politiska skäl lyfts fram av 25 procent och 13 procent uppger att politiska och privata skäl var lika viktiga för deras avhopp. De privata skäl som främst anges är flytt från kommunen och förhållanden i arbetslivet. Det kan i många fall vara svårt att kombinera arbetsliv och politik. De som har besvarat undersökningen har lyft fram betydelsen av chefer och arbetskamrater som har förståelse för att det politiska engagemanget kräver tid.

De politiska skäl som trots allt lyfts fram handlar framför allt om att avhopparna anser att fullmäktige har för lite makt och att debatterna i för stor utsträckning följer partilinjerna till nackdel för saksdiskussionerna. Ett annat skäl som framhålls är att uppdraget känns meningslöst då man som enskild ledamot inte kan påverka besluten. Samtidigt förtjänar det att understrykas att det är endast en minoritet som framför att politiska skäl ligger bakom att de hoppat av.

UNDERSÖKNINGEN GER med andra ord en mindre dyster bild av politiken än den som vanligtvis förs fram. Resultaten tyder på att det är framför allt privata skäl som ligger bakom avhopp och de allra flesta som lämnat sina uppdrag har en positiv bild av sin tid i politiken. Närmare 80 procent av dem som hoppat av är fortfarande partimedlemmar och över hälften kan dessutom tänka sig att kandidera till kommunfullmäktige igen.

Hälften kan tänka sig ställa upp igen

Syn på att kandidera igen bland dem som hoppat av

En tredjedel vill inte kandidera till fullmäktige igen.

FAKTA

Om undersökningen

I undersökningens urval ingår både de som blev invalda i fullmäktige 2006 och sitter kvar hösten 2009 och de som lämnat fullmäktige under mandatperioden 2002–2006 eller från valet 2006 fram till hösten 2009. Svarsandelen uppgår till 76 procent bland dem som sitter kvar och 56 procent bland dem som lämnat fullmäktige. Antalet svarande är 136 bland dem som sitter kvar och 104 bland avhopparna. Resultaten från undersökningen presenteras i rapporten Politikens villkor, som ges ut av CKS i juni 2010.

Författarna

Gissur Ó. Erlingsson är forskare vid Centrum för kommunstrategiska studier (CKS), Linköpings universitet
tfn: 011-36 34 49
e-post: gissur.erlingsson@liu.se

Richard Öhrvall arbetar med demokratistatistik på SCB
tfn: 08-506 941 58
e-post: richard.ohrvall@scb.se